

Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungai

Lietuvos socialdemokratų partijai

2016 m. lapkričio 16 d., Vilnius

Pasiūlymai XVII Darnios Lietuvos Vyriausybės programai

Nacionalinė nevyriausybinių organizacijų koalicija kreipiasi į Jus teikdama pasiūlymus, kuriuos siūlo įtraukti į XVII-osios Darnios Vyriausybės programą.

Bendriniai nevyriausybinių organizacijų (NVO) sektoriui:

- Užtikrinti, jog Darnios Vyriausybės programa atlieptų Jungtinių Tautų priimtos Darna vystymosi darbotvarkės iki 2030 metų tikslus bei uždavinius;
- Įkurti NVO fondą (Pilietinės visuomenės fondą), kuris kasmet būtų finansuojamas iš gyventojų nepaskirtos 2% GPM dalies. NVO fondo tikslas – stiprinti NVO plėtrai reikalingus NVO institucinius gebėjimus tiek nacionaliniame, tiek ir regioniniame lygmenyje;
- Panaikinti galimybę biudžetinėms įstaigoms gauti 2% GPM;
- Suformuoti NVO registrą, administruojamą VĮ "Registų centras" ir sudaryti sąlygas NVO teikti/keisti duomenis (narių skaičius, valdybos sudėtis, vadovas, ataskaitos, kt.) nemokamai;
- Sustiprinti nacionalinės NVO tarybos bei savivaldybėse veikiančių NVO tarybų funkcijas, plėtojant NVO dalyvavimą sprendimų priėmimo procesuose (atsižvelgiant į OECD rekomendacijas Lietuvai);
- Priimti NVO plėtros įstatymo naujos redakcijos projektą, kuriuo įteisinamos projektų finansavimo NVO sektoriui procedūros nacionaliniu ir vietos mastu;
- Užtikrinti Viešojo valdymo reformų programos įgyvendinimą ir rodiklių pasiekimą, perduodant dalį viešųjų paslaugų (ne mažiau 15 proc.) nevyriausybiniams organizacijoms, taip įgyvendinant Strategijos „Lietuva 2030“ bei „Nacionalinės Pažangos Programos 2020“ Tikslą 5.3. „Gerinti paslaugų kokybę ir didinti jų prieinamumą visuomenei“ Uždavinį 5.3.1. „Gerinti paslaugų kokybę taikant subsidiarumo principą ir kuo aktyviau į tai įtraukiant visuomenę“;
- Plėtoti Atviros Vyriausybės Programos projektą, įtraukiant NVO;
- Peržiūrėti ES Struktūrinių investicijų programas, įtraukiant nevyriausybines organizacijas į jų planavimą ir įgyvendinimą, užtikrinant, jog didžioji dalis finansuojamų „minkštųjų projektų“ įvairiose viešosios politikos srityse, kuriose kompetentingai veikia NVO, būtų pakeista iš valstybės planavimo į konkursines programas ir priemones;
- Pakeisti Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimas juo įstatymo 14 straipsnio *Valstybės ir savivaldybių turto* panauda, 3 punkto 1 dalį (<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/dcec0410bb3611e38766a859941f6073>), siekiant kad NVO galėtų gauti patalpas pagal panaudos sutartį savivaldybėje daugiau nei vieną kartą.
- Viešųjų pirkimų įstatymo rezervuotų pirkimų straipsnyje įtvirtinti, jog tarp jame numatytų tiekėjų, turinčių rezervuotą teisę dalyvauti pirkimuose atsirastų ir NVO. Taip pat užtikrinti, jog rezervuotą teisę dalyvauti pirkimuose perkančiosios organizacijos numatytų ne mažiau kaip 15 proc. visų savo pirkimų per metus.

Sektoriniai pasiūlymai pagal viešosios politikos sritis:

1. Socialinė politika

- Užtikrinti, jog socialinis verslas būtų atskirtas nuo socialinių įmonių, nutraukiant pastarųjų finansavimą iš valstybės biudžeto ir Struktūrinių fondų. Skubos tvarka imtis socialinių įmonių įstatymo naujos redakcijos rengimo, į įstatymą įtraukiant socialinio verslo kriterijų nustatymą;
- Parengti žmonių su negalia užimtumo ir įdarbinimo atviroje darbo rinkoje strategiją, numatant paskatas darbdaviams (o ir žmonėms su negalia) dirbti atviroje darbo rinkoje, užtikrinant darbo aplinkos pritaikymo prievolę bei pagalbos darbe (darbo asistento) teikimą pagal neįgalaus asmens poreikius;
- Užtikrinti Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių Komiteto rekomendacijų Lietuvai įgyvendinimą. Siekiant pakelti į vyriausybinių lygmenį žmonių su negalia socialinės integracijos politikos koordinavimą, atsižvelgiant į JT Neįgaliųjų teisių konvencijos nuostatas, prie LR Vyriausybės sukurti koordinacinę grupę iš SADM, ŠMM, SAM, kt. ministerijų, Savivaldybių asociacijos bei negalios srityje veikiančių NVO atstovų;
- Užtikrinti socialinių ir užimtumo, įskaitant pagalbos įsidarbinant ir darbe, paslaugų pirkimą iš NVO. Socialinės piniginės pašalpos gavimą susieti su paslaugomis;
- Įkurti Nacionalinį ekonominių ir socialinių reikalų komitetą, kuris pakeistų Trišalės tarybos veiklą, tokiu būdu stiprinant socialinį dialogą ne tik su profesinėmis sąjungomis, bet ir su visomis verslo asociacijomis bei nevyriausybinėmis organizacijomis;
- Savivaldybėse suformuoti profesionalių globėjų tinklą, užtikrinantį, kad tėvų netekę ar iš šeimų paimti vaikai nepatektų į institucines globos įstaigas, įskaitant ir vaikus su negalia. Priimti moratoriumą dėl vaikų nepatekimo į kūdikių/vaikų globos namus;
- Siekiant pakelti į vyriausybinių lygmenį nacionalinės skurdo mažinimo politikos koordinavimą, sukurti prie LR Vyriausybės nacionalinę skurdo mažinimo šalyje koordinacinę grupę iš SADM, ŠMM, ŪM, Savivaldybių asociacijos bei skurdo mažinimo srityje veikiančių NVO atstovų;
- Savivaldybėse išplėtoti bendruomeninių paslaugų suaugusiems asmenims su negalia organizavimo ir teikimo modelius, įskaitant asmeninio asistento, kaip alternatyvą institucinei globai bendruomenėje;
- Užtikrinti nacionalinio biudžeto ir ES fondų įvertinimą, analizuojant, ar valstybės išlaidos neužkerta kelio žmonėms su negalia dalyvauti visose programose, remiamose iš valstybės biudžeto ir/ar ES fondų. Tai galima atlikti įvertinus prieinamumą ir žmonių su negalia dalyvavimo užtikrinimą visose minėtose valstybės vykdomose investicijose, taip pat atlikus negalios auditą 2014-2020 m. ES fondų programose, planuojamose ir jau įgyvendinamose priemonėse, pavyzdžiui, parama smulkiam verslui, švietimo programos finansavimas, neformalus ugdymas ir kt., parama žemės ūkiui ir kitose.
- Priimti nacionalinę pabėgėlių integracijos Lietuvoje programą numatant valstybės, savivaldos institucijų ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimą ir užtikrinti integracijos visais lygmenimis priemones bei pakankamas socialines išmokas.

2. Švietimo politika

- Sukurti multifunkcinę pilietinio ugdymo ir globalaus švietimo programą, į pilietinio ugdymo programas integruojant praktinį socialinių kompetencijų ugdymą per mokinių dalyvavimą NVO veiklose, o atskirą pilietinio ugdymo dalyką ir globalų švietimą integruojant į bendrą privalomų dalykų sistemą;
- Plėtoti ikimokyklinio ugdymo deinstitutionalizacijos procesą, skatinant privačios iniciatyvos (NVO) darželių kūrimąsi bei finansuojant jų veiklos išlaidas;
- Optimizuoti biudžetinių neformalaus ugdymo teikėjų tinklą, deinstitutionalizuojant šių paslaugų teikimą;
- Sudaryti sąlygas profesionalaus meno kūrėjams dalyvauti bendrojo neformalaus ugdymo ir aukštojo mokslo procese;
- Užtikrinti įtraukų švietimą ir neformalų ugdymą visuose švietimo lygmenyse vaikams su negalia, garantuojant mokyklų erdvės prieinamumą, tinkamą sąlygų pritaikymą, informacinės komunikacinės erdvės, prieinamos ir adaptuotos mokymo medžiagos bei mokymo programų parūpinimą, ir privalomą visų mokytojų mokymą apie įtraukų švietimą tiek prieš jiems pradėdant dirbti, tiek jau pradėjus;
- Skatinti visų tipų (tiek NVO, tiek Trečiojo amžiaus universitetų programas prie biudžetinių įstaigų) mokymosi visą gyvenimą procesų, kaip pavyzdžiui ir neformaliojo senjorų švietimo ir mokymosi galimybių, jų kultūrinių poreikių tenkinimo, plėtrą, užtikrinant neformalaus ugdymo įtraukumą ir asmenims su negalia;
- Užtikrinti visų tipų Trečiojo amžiaus universitetų nediskriminacinį finansavimą ir visokeriopą, stabilią paramą savivaldos ir valstybės lygmeniu;
- Į bendrojo ugdymo ir profesinių mokyklų programas įtraukti formalų žmogaus teisių švietimo modulį, paremtą sąmoningumu apie Lietuvos prisiimtus tarptautinius įsipareigojimus žmogaus teisių srityje (Europos žmogaus teisių konvencija, Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių konvencija bei kiti tarptautiniai instrumentai) kėlimu;
- Įtraukti į Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai programą visų asmenų lygybės, nepriklausomai nuo jų lyties, lytinio tapatumo, seksualinės orientacijos ir kitų pagrindų, principą bei nuosekliai diegti šį principą lytiškumo ugdymo pamokų mokyklose metu;
- Užtikrinti, kad įgyvendinant švietimo programas, būtų atsižvelgta į lygių galimybių principo įgyvendinimą, sistemingai būtų įgyvendinama patyčių prevencija ir užtikrinamas kokybiškas įtraukusis švietimas, atsižvelgiantis į tautinių bendruomenių, į Lietuvą grįžusių migrantų vaikų, pabėgėlių vaikų, vaikų su negalia poreikius;
- Rengiant pedagogus, švietimo įstaigų darbuotojus, numatyti jiems skirtas programas, suteikiančias informacijos apie darbą su vaikais su negalia, tautinių bendruomenių vaikų, grįžusių migrantų vaikus, pabėgėlių vaikus.

3. Kultūros politika

- Atskirti NVO ir biudžetinių įstaigų finansavimo programas;
- Į Lietuvos kultūros tarybą perkeltas buvusias biudžetines programas grąžinti LR kultūros ministerijai;
- Pasiiekti, kad vykdant Lietuvos kultūros tarybos remiamas kultūros edukacines programas, prie jų finansavimo prisidėtų LR švietimo ir mokslo ministerijos valdomi fondai;
- Užtikrinti kultūros ir laisvalaikio renginių ir objektų prieinamumą asmenims su negalia, įskaitant fizinių erdvių ir informacinės aplinkos prieinamumą

4. Bendruomenių plėtros politika

- Paruošti ir įgyvendinti vietos bendruomenių organizacijų plėtros politikos pagrindų įstatymą;
- Sukurti ir įgyvendinti 2017-2020 m. bendruomenių plėtros programą bei jos įgyvendinimo veiksmų planą;
- Patobulinti vietos bendruomenių savivaldos programą ir ją įgyvendinti;
- Sukurti ir įgyvendinti skėtinių vietos bendruomenių organizacijų institucinės paramos programą ir ją įgyvendinti;
- Sukurti ir pradėti įgyvendinti Nacionalinę bendruomenių namų miestuose programą;
- Priimti infrastruktūros plėtros įstatymą, pagal kurį plėtotojai turėtų skirti privalomas investicijas bendrosios, viešosios infrastruktūros objektams (ne plėtotojo sklype), pasiūlytiems vietos bendruomenėms.

5. Šeimos politika

- Įgyvendinant šeimos politiką, laikytis lygybės prieš įstatymą principo, įtvirtinto LR Konstitucijos 29 str., Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencijos 8 str. (teisė į privataus gyvenimo neliečiamumą) ir 14 str. (diskriminacijos draudimo principas);
- Įgyvendinant Europos žmogaus teisių konvencijos 8 str. (teisė į privataus gyvenimo neliečiamumą), užtikrinti teisinį tos pačios lyties porų santykių pripažinimą.

6. Smurto valdymas

- Ratifikuoti ir įgyvendinti Europos tarybos konvenciją dėl smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir šalinimo (Stambulo konvenciją);
- Įstatyminiame reglamentavime aiškiai įtvirtinti smurto prieš vaikus draudimą ir imtis priemonių užtikrinti bet kurio amžiaus asmenų apsaugą smurto artimoje aplinkoje atvejais;
- Visose savivaldybėse įdiegti koordinuoto bendruomenės atsako smurtui artimoje aplinkoje mechanizmus.

7. Teisingumo politika

- Numatyti galimybę nevyriausybinėms, žmogaus teises ginančioms organizacijoms atstovauti asmenis civiliniame ir administracinės teisenos procesuose bei sukurti *amicus curiae* institutą, kuris leistų šioms organizacijoms teikti savo nuomonę Lietuvos teismų nagrinėjamosiose bylose;
- Peržiūrėti dabartinę valstybės garantuojamos teisinės pagalbos sistemą ir sukurti mechanizmą veiksmingai teisinių paslaugų kokybės ir advokatų atsakomybės priežiūrai;
- Rinkti statistinius duomenis, atskleidžiančius informaciją apie vaikų, turinčių psichikos sveikatos sutrikimų ar negalią, dalyvavimą teisminiuose procesuose, jų atstovavimą, apklausas, atsižvelgimą į vaikų nuomonę. Įgyvendinti sistemines reformas vaikų atstovavimo srityje, užtikrinant tinkamą vaiko pasirinkimų ir nuomonės išklausymą bei kokybiškas teisinio atstovavimo paslaugas;
- Toliau plėsti individualizuotą progresinę palaipsnio įkaltintų asmenų lygtinio paleidimo sistemą (su trumpalaikėmis išvykomis, darbo ir mokymosi laisvėje galimybėmis, apgyvendinimu pusiaukelės namuose, tikslinga pagalba ir parama rengiant paleidimui į laisvę), į ją kaip pilnaverčius partnerius apjungiant ir nevyriausybinės organizacijas bei savanorius;
- Užtikrinant teisę į privataus gyvenimo neliečiamumą, sustiprinti Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos mandatą bei užtikrinti efektyvų ES Bendrojo duomenų apsaugos reglamento įgyvendinimą Lietuvoje.

8. Kokybiškos ir prieinamos valstybės paslaugos

- Užtikrinti antrinės valstybės garantuojamos teisinės pagalbos (atstovavimo) prieinamumą ypatingai pažeidžiamiesiems nukentėjusiems asmenims visose baudžiamojo proceso stadijose nepriklausomai nuo nukentėjusiųjų asmenų pajamų ir turto lygio. Ypatingai pažeidžiami nukentėjusieji asmenys, pagal 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvą 2012/29/ES, kuria nustatomi būtiniausi nusikaltimų aukų teisių, paramos joms ir jų apsaugos standartai, yra prekybos žmonėmis, terorizmo, organizuotų nusikaltimų, artimųjų smurto, seksualinio smurto ar išnaudojimo, smurto dėl lyties, neapykantos nusikaltimų aukos, aukos su negalia ir vaikai, bei aukos, kurių pažeidžiamumas yra nustatytas specialių poreikių vertinimo stadijoje;
- Įtvirtinti viršesnio viešojo intereso principą Visuomenės informavimo įstatyme, Teisės gauti informaciją įstatyme bei kituose teisę gauti informaciją iš valstybės institucijų reguliuojančiuose teisės aktuose. Užtikrinti veiksmingą ginčų dėl informacijos nagrinėjimo procedūrą, tiesiogiai įstatyme įtvirtinant nuostatą, kad galutinį sprendimą priimanti institucija gali įpareigoti atskleisti informaciją, kuri yra viešojo intereso;
- Įgyvendinti visų asmenų lygybės prieš įstatymą principą panaikinant neveiknumo/riboto neveiknumo institutą Lietuvos teisinėje sistemoje.

9. Žmogaus teisių pažeidimų prevencija

- Įgyvendinti Jungtinių Tautų Universalios periodinio peržiūros proceso metu gautas rekomendacijas ir įsteigti Nacionalinę žmogaus teisių instituciją veikiančią pagal Jungtinių Tautų Generalinės asamblėjos patvirtintus Nacionalinių žmogaus teisių institucijų principus (sutrumpintai vadinamus Paryžiaus principais);
- Įgyvendinti 2007 m. Europos žmogaus teisių teismo sprendimą byloje L. prieš Lietuvą, suteikiant translyčiams asmenis teisę medicininiu būdu atlikti lyties keitimo operaciją bei gauti sveikatos priežiūros paslaugas Lietuvoje bei sukurti greitą, skaidrią ir prieinamą įrašų civilinės būklės aktuose pakeitimo procedūrą;
- Didinti informuotumą ir organizuoti mokymus valstybės pareigūnams ir specialistams, visų pirma, teisėsaugos pareigūnams ir baudžiamosios teisenos sistemos darbuotojams, taip pat mokytojams, sveikatos priežiūros darbuotojams, kad šie asmenys būtų gerai informuoti apie lygių galimybių principo įgyvendinimą užtikrinančius teisės aktus, suprastų, kas yra diskriminacija, neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimai;
- Priimti ir aktyviai taikyti priemones, skirtas kovai su neapykantos nusikaltimais, netolerancija ir diskriminacija, užtikrinant lygias galimybes, siekiant efektyvesnės vaikų teisių apsaugos ir dedant pamatus efektyviai pabėgėlių teisių apsaugai ir integracijai.

10. Lygių galimybių politika

- Stiprinti Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybą ir lygių galimybių principo įgyvendinimą valstybės ir savivaldybių mastu, suteikiant pakankamą finansavimą ir numatant priemones bei prioritetus atskirų valstybės ir savivaldos institucijų programose, taip pat užtikrinant Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos priimamų sprendimų ir rekomendacijų įgyvendinimą ir rekomendacijas įstatyminiam reglamentavimui, kaip pateikia JT Moterų diskriminacijos panaikinimo komitetas;
- Parengti naują tarpinstitucinį nediskriminavimo planą, skirtą ne tik valstybinėms institucijoms, bet ir numatant aiškų vaidmenį žmogaus teisių srityje veikiančioms NVO.
- Nuolat organizuoti mokymus ir kvalifikacijos kėlimo programas savivaldos lygiu šviečiant asmenis apie lygių galimybių principą, įstatyminį reglamentavimą, diskriminacijos atpažinimą, įtraukiant savivaldybių darbuotojus, darbo biržas, darbdavius, nevyriausybinės organizacijas, švietimo institucijas, mokytojus ir moksleivius;
- Inicijuoti Tautinių bendruomenių įstatymo priėmimo ir teisinio reglamentavimo keitimą, numatant asmenims teisę asmens tapatybės dokumentuose asmenvardžius rašyti ne tik lietuvių kalbos abėcėlės raidėmis, bet ir kitomis lotyniškos abėcėlės raidėmis.

Nacionalinės NVO koalicijos¹ vardu,

Martinus Žaltauskas

Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centro direktorius

NACIONALINĖS NVO KOALICIJOS NARIAI

1. Lietuvos jaunimo organizacijų Taryba
2. Aplinkosaugos koalicija
3. Lietuvos neįgaliųjų forumas
4. Lietuvos moterų lobistinė organizacija
5. Lietuvos vietos bendruomenių organizacijų sąjunga
6. Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų Tinklas
7. Nacionalinė vystomojo bendradarbiavimo organizacijų platforma
8. NVO vaikams konfederacija
9. Žmogaus teisių organizacijų koalicija
10. Lietuvos pacientų organizacijų atstovų taryba
11. Lietuvos vartotojų organizacijų aljansas
12. Lietuvos meno kūrėjų asociacija
13. Nacionalinė švietimo organizacijų koalicija
14. Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras (koalicijos koordinatorių)

---

¹ 2014 m. spalio mėn. 16 d. didžiausios Lietuvoje veikiančios skėtinės nevyriausybines organizacijos (toliau - NVO), vienijančios įvairiose viešosios politikos srityse veikiančias NVO, pasirašė asociacijos sutartį, pagal kurią įsipareigojo veikti kartu stiprinant nevyriausybinių sektorių, plėtojant pilietinę visuomenę bei įgyvendinant Lietuvos Respublikos Nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymą. Asociacijos sutartį pasirašė 14 skėtinių įvairiose srityse Lietuvoje veikiančių NVO, kurios vienija per 1500 nevyriausybinių organizacijų ir kurių veikloje narystės pagrindu dalyvauja daugiau kaip 500 tūkstančių šalies gyventojų. Daugiau informacijos apie koaliciją: <http://www.3sektorius.lt/nisc/nacionaline-nvo-koalicija/koalicijos-nariai/>

KOALICIJOS NARIAI

LIETUVOS JAUNIMO
ORGANIZACIJŲ TARYBA

Lietuvos
aplinkosauginių nevyriausybinių
organizacijų koalicija

nvo
vaikams
konfederacija

LNF
LIETUVOS
NEIGALIŲJŲ
FORUMAS

LIETUVOS MOTERŲ
LOBISTINĖ
ORGANIZACIJA

Nacionalinė
Nevyriausybinių
Vystomojo
Bendradarbiavimo
Organizacijų
Platforma

LVBOS
Lietuvos vietos bendruomenių organizacijų sąjunga

ŽTOK
ŽMOGAUS
TEISIŲ
ORGANIZACIJŲ
KOALICIJA

NACIONALINIS SKURDO MAŽINIMO
ORGANIZACIJŲ TINKLAS

PRISIJUNK PRIE SKURDO MAŽINIMO INICIATYVŲ LIETUVOJE

LIETUVOS PACIENTŲ
ORGANIZACIJŲ
ATSTOVŲ TARYBA

LVOA

LIETUVOS VARTOTOJŲ
ORGANIZACIJŲ
ALJANSAS

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Švietimo NVO koalicija

NEVYRIAUSYBINIŲ
ORGANIZACIJŲ
INFORMACIJOS IR
PARAMOS CENTRAS

Labdaros ir paramos fondas "Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras"

☎ tel.: +370 678 13713 ✉ Odminių g. 12, LT-01122 Vilnius 🌐 www.3sektorius.lt ✉ info@nisc.lt
Įmonės kodas 192013926 # a/s LT36 7044 0600 0109 6326, AB SEB bankas, b/k 70440